Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004520

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-08-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жиляков Сергій Володимирович
2. Serhii V. Zhyliakov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0002-1861-218X

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка

Дата захисту: 06-10-2026

Спеціальність за освітою: Менеджмент

Місце роботи здобувача: Полтавський університет економіки і торгівлі

Код за ЄДРПОУ: 01597997

Місцезнаходження: вул. Івана Банка, Полтава, Полтавський р-н., 36014, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16885

Повне найменування юридичної особи: Полтавський університет економіки і торгівлі

Код за ЄДРПОУ: 01597997

Місцезнаходження: вул. Івана Банка, Полтава, Полтавський р-н., 36014, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Полтавський університет економіки і торгівлі

Код за ЄДРПОУ: 01597997

Місцезнаходження: вул. Івана Банка, Полтава, Полтавський р-н., 36014, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.81

Тема дисертації:

1. Управління діяльністю підприємства в контексті забезпечення конкурентоспроможності

2. Enterprise activity management in the context of ensuring competitiveness

Реферат/анотація:

1. Актуальність теми дослідження обумовлена дією сукупності невирішених в Україні проблем: необхідністю підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах високої невизначеності, макроекономічної нестабільності, обмеженості ресурсів та посилення конкурентного тиску. Метою даної роботи є розроблення теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо управління діяльністю підприємства в контексті забезпечення конкурентоспроможності на основі синергетичного поєднання внутрішніх чинників (людського капіталу) та зовнішніх стимулів (податкових преференцій) з урахуванням невизначеності бізнес-середовища. Для цього в роботі було розв'язано комплекс завдань, що дозволило отримати нові, або такі, які характеризуються новизною, результати: 1. Вперше визначено сутність «податкових переваг» як окремого чинника конкурентоспроможності підприємства. На відміну від існуючих підходів, які розглядають податкове навантаження переважно як обмежувальний фактор, запропоноване трактування акцентує на можливості легального використання податкових преференцій (звільнення від сплати податку на прибуток, ПДФО, ЄСВ на суми інвестицій у навчання персоналу) для зменшення податкового навантаження та

вивільнення коштів на розвиток підприємства. Доведено, що такі дії ґрунтуються виключно на підставах та у відповідності до закону, на відміну від незаконних схем ухилення від оподаткування. 2. Удосконалено методичний підхід до оцінки конкурентоспроможності підприємства шляхом запровадження коефіцієнта невизначеності середовища (Un), розрахованого на базі Індексу очікувань ділової активності (ІОДА) Національного банку України. Запропоновано формулу коригування таксономічного індексу з урахуванням Un, що підвищує адекватність оцінки в умовах турбулентного середовища. 3. Вперше обґрунтовано синергетичне поєднання внутрішнього чинника (людського капіталу) та зовнішнього чинника (податкових преференцій) для підвищення конкурентоспроможності підприємства. Розкрито механізм потрійного виграшу: підприємство отримує економію коштів на податках та лояльний кваліфікований персонал; працівники підвищують свої знання та економлять власні кошти; держава та суспільство виграють від розвитку наукових закладів і підвищення рівня освіти громадян. 4. Удосконалено процедуру моніторингу та оцінки конкурентоспроможності підприємства на основі відкритих даних сервісу Опендатабот. Запропоновано логічну послідовність: ідентифікація найближчих конкурентів ▫ отримання їх фінансових показників через відкриті реєстри ▫ проведення таксономічного аналізу. 5. Запропоновано інтегровану модель розвитку адаптивного управління конкурентоспроможністю (IMD ACM). Модель об'єднує три ключові компоненти: таксономічний аналіз (оцінка поточної конкурентної позиції на основі багатовимірних показників), факторний аналіз за методом Дюпона (діагностика внутрішніх фінансових чинників успіху) та теоретико-ігровий підхід на основі рівноваги Неша (прогнозування реакції конкурентів на стратегічні рішення). 6. Набуло подальшого розвитку дослідження генезису наукових поглядів на управління діяльністю підприємства в контексті конкурентоспроможності. Систематизовано еволюцію концепцій від класичних теорій (А. Сміт, Ф. Тейлор, А. Файоль) до сучасних підходів (ресурсна теорія, динамічні здібності, Agile, цифрова трансформація). 7. Поглиблено аналіз системи управління торговельним підприємством через комплексну оцінку фінансових коефіцієнтів (ліквідності, платоспроможності, рентабельності, оборотності) та динамічних показників (дохід, чистий прибуток, витрати, активи, зобов'язання, середня зарплата, кількість працівників, статутний капітал). 8. Проведено апробацію запропонованих підходів на прикладі 10 найбільших торговельних підприємств України (АТБ-Маркет, Сільпо-Фуд, Вигідна покупка, Фора, Розетка.УА, Новус Україна, Метро Кеш енд Кері Україна, Руш, Омега, Фудком). Розраховано таксономічні індекси конкурентоспроможності за 2024 рік, проведено коригування з урахуванням коефіцієнта невизначеності Un. За допомогою моделювання доведено, що навіть незначне збільшення витрат на навчання персоналу (0,01% від доходу) здатне підвищити інтегральний показник конкурентоспроможності, особливо для підприємств із достатнім рівнем маржинальності. 9. Розроблено практичні рекомендації щодо впровадження інноваційних інструментів управління конкурентоспроможністю в умовах невизначеності. Запропоновано алгоритм легального використання податкових преференцій для інвестування в людський капітал, а також блок-схему практичної реалізації інтегрованої моделі IMD ACM на підприємстві. Ключові слова: конкурентоспроможність, управління підприємством, податкові переваги, людський капітал, індекс очікувань ділової активності, таксономічний аналіз, інтегрована модель адаптивного управління, невизначеність, торгівельне підприємство, Опендатабот.

2. The relevance of the research topic is determined by a set of unresolved problems in Ukraine: the need to increase the competitiveness of enterprises under conditions of high uncertainty, macroeconomic instability, resource constraints, and intensifying competitive pressure. The aim of this work is to develop theoretical and methodological provisions and practical recommendations for managing enterprise activities in the context of ensuring competitiveness based on the synergetic combination of internal factors (human capital) and external incentives (tax preferences), taking into account the uncertainty of the business environment. To achieve this aim, a set of tasks was solved, which allowed obtaining new results or those characterized by novelty: 1. For the first time, the essence of "tax advantages" as a separate factor of enterprise competitiveness has been defined. In contrast to existing approaches that consider tax burden primarily as a limiting factor, the proposed interpretation emphasizes the possibility of legally using tax preferences (exemption from corporate income tax, personal income tax, and unified social contribution on amounts invested in staff training) to reduce the tax burden and free up

funds for enterprise development. 2. The methodological approach to assessing enterprise competitiveness has been improved by introducing the environmental uncertainty coefficient (Un), calculated on the basis of the Business Activity Expectations Index (BAEI) of the National Bank of Ukraine. Unlike existing static methods, this allows for a quantitative consideration of the impact of macroeconomic instability and business sentiment on the realization of an enterprise's competitive potential. 3. For the first time, the synergetic combination of an internal factor (human capital) and an external factor (tax preferences) to increase enterprise competitiveness has been substantiated. The mechanism of triple gain is revealed: the enterprise saves on taxes and gains loyal, qualified personnel; employees improve their knowledge and save their own funds; the state and society benefit from the development of educational institutions and the improvement of citizens' education levels. 4. The procedure for monitoring and assessing enterprise competitiveness based on open data from the Opendatabot service has been improved. A logical sequence is proposed: identification of nearest competitors □ obtaining their financial indicators through open registers □ conducting taxonomic analysis. 5. An integrated model for the development of adaptive competitiveness management (IMD ACM) has been proposed. The model combines three key components: taxonomic analysis (assessment of the current competitive position based on multidimensional indicators), DuPont factor analysis (diagnosis of internal financial success factors), and a game-theoretic approach based on Nash equilibrium (forecasting competitors' reactions to strategic decisions). 6. The study of the genesis of scientific views on enterprise activity management in the context of competitiveness has been further developed. The evolution of concepts from classical theories (A. Smith, F. Taylor, H. Fayol) to modern approaches (resource-based theory, dynamic capabilities, Agile, digital transformation) has been systematized. 7. The analysis of the management system of a commercial enterprise has been deepened through a comprehensive assessment of financial ratios (liquidity, solvency, profitability, turnover) and dynamic indicators (revenue, net profit, costs, assets, liabilities, average salary, number of employees, authorized capital). The distribution of indicators into stimulators and destimulators has been carried out, which allowed their impact on the integral competitiveness index to be correctly accounted for. 8. The proposed approaches have been tested on the example of the 10 largest commercial enterprises of Ukraine (ATB-Market, Silpo-Fud, Vygidna Pokupka, Fora, Rozetka.UA, Novus Ukraine, Metro Cash & Carry Ukraine, Rush, Omega, Foodcom). Taxonomic competitiveness indices for 2024 were calculated and adjusted taking into account the uncertainty coefficient Un. 9. Practical recommendations for implementing innovative competitiveness management tools under conditions of uncertainty have been developed. An algorithm for the legal use of tax preferences for investing in human capital, as well as a block diagram for the practical implementation of the integrated IMD ACM model at an enterprise, are proposed. Key words: competitiveness, enterprise management, tax advantages, human capital, Business Activity Expectations Index, taxonomic analysis, integrated adaptive management model, uncertainty, commercial enterprise, Opendatabot.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Костишина Т.А., Жиляков С.В. Інтегрована модель розвитку адаптивного управління конкурентоспроможністю. Modern science: theory, practice, innovative technologies : Scientific monograph. 2025. Part 2. Riga, Latvia : Baltija Publishing, P. 397-417. DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-602-7-41

- Жиляков С.В. Економічна модель передачі в аутсорсинг маркетингових витрат підприємства та витрат на збут у контексті забезпечення конкурентоспроможності. Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2023. № 9. С. 14-22. DOI: http://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-9-310-14-22
- Жиляков С.В. Роль податкових преференцій в сучасному управлінні доходами та підвищенні конкурентоспроможності підприємства. Економіка та суспільство. 2024. № 66. DOI: https://doi.org/10.32782/ 2524-0072/2024-66-68
- Жиляков С.В. Філософія конкурентоспроможності: управління діяльністю підприємства в сучасних умовах невизначеності. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2025. № 1(46). С. 12–18. DOI: https://doi.org/10.32782/easterneurope.46-2
- Жиляков С.В. Таксономічний аналіз показників управління діяльністю агропідприємства та оцінка конкурентоспроможності. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2025 № 2 (116). С. 14-22. DOI: https://doi.org/10.37734/2409-6873-2025-2-2.
- Костишина Т.А., Жиляков С.В. Ринкова ціна VS ринкова вартість: збитки замовника чи прибуток підприємства та забезпечення конкурентоспроможності. Цифрова економіка та економічна безпека. 2025. № 3 (18), С.71-77. DOI: https://doi.org/10.32782/dees.18-11
- Kostyshyna T., Zhyliakov S. Monitoring and evaluation of enterprise performance management indicators in the context of ensuring competitiveness. Економіка розвитку систем. 2025. № 7(2), С. 3-12. DOI: https://doi.org/10.32782/2707-8019/2025-2-1
- Жиляков С.В., Костишина Т.А. Концептуальні підходи до управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2026. Т.37 (76) № 2. С.21-26. DOI: https://doi.org/10.32782/2523-4803/D76-2-4
- Жиляков С.В. Застосування інноваційних інструментів в управлінні діяльністю підприємством для забезпечення конкурентоспроможності в сучасних умовах. Приазовський економічний вісник. 2026. № 2 (46). DOI: https://doi.org/10.32782/2522-4263/D2026-2-5
- Жиляков С.В. Аутсорсинг маркетингу в контексті підвищення конкурентоспроможності на фармацевтичному ринку. Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації : матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 27–28 квітня 2023 р. Полтава, 2023. С.240-243.
- Жиляков С.В. Сучасні загрози економічному розвитку підприємства в Україні. Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи : матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 22-23 вересня 2023 р. Одеса, 2023. С.380-382.
- Жиляков С.В. Вартість інвестиційного капіталу. Наука і молодь у XXI сторіччі : матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 30 листопада 2023 р. Полтава С. 178-181.
- Жиляков С.В. Аналіз розвитку наукових підходів щодо сутності конкурентоспроможності. Трансформація економічних систем та інститутів у нових геостратегічних реаліях : матеріали XXXVII міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 25-26 листопада 2024 р. У 2 т. Т. 2. Дніпро, 2024. С. 62-65.
- Жиляков С.В. Співвідношення ціни та вартості як фактор стійкої конкурентоспроможності. Наука і молодь у XXI сторіччі : матеріали X міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 28 листопада 2024 р. Полтава, 2024. С.140-143.
- Жиляков С.В. Математичні методи і моделі оптимізації та прогнозування витрат для підвищення конкурентоспроможності підприємства. Інформаційні технології: бізнес, наука, освіта : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 17 січня 2025 р. Дніпро, 2025. С. 12-14.
- Жиляков С.В. Спеціальні знання: джерело доброчесності та підвищення конкурентоспроможності сторін у судовому спорі. Актуальні питання розвитку українського простору судово-експертної діяльності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 31 січня 2025 р. Львів-Торунь, 2025. С. 78-83.
- Жиляков С.В. Стратегія управління оподаткуванням підприємства в контексті конкурентоспроможності в сучасних умовах невизначеності. Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті економіста Сергія Ілліча Юрія,

м. Кам'янець-Подільський, 11 лютого 2025 р. Кам'янець-Подільський, 2025. С.23-25.

- Жиляков С.В. Правове забезпечення обліку та оподаткування інвестицій в персонал підприємства в контексті конкурентоспроможності. Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 6 березня 2025 р. Львів, 2025. С.277-279.
- Жиляков С.В. Роль психологічного капіталу в управлінні персоналом підприємства в контексті конкурентоспроможності в сучасних умовах невизначеності. Соціально-психологічна робота: інновації, стратегії та можливості : матер. круглого столу з міжнар. участю, Кам'янець Подільський – Ломжа, 19 березня 2025 р., Кам'янець Подільський, 2025. С. 99-102.
- Жиляков С.В. Аудит діяльності підприємства як чинник його конкурентоспроможності: взаємозв'язок з принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації : матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф., ім. професора Л. М. Крамаровського, 25 квітня 2025 р. Одеса, 2025. С.77-79.
- Жиляков С.В. Індикативна модель оцінки ризиків неплатоспроможності підприємства як інструмент забезпечення його конкурентоспроможності. Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку науки та освіти : матеріали III міжнар. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Полтава, 24-26 квітня 2025 р. Полтава : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2025. С.132-135.
- Жиляков С.В. Культурна дипломатія через гастрономічний код як інструмент конкурентоспроможності підприємства та м'якої сили у співпраці України з ЄС. Перспективи популяризації історичної спадщини та культурного туризму в Україні: досвід європейських країн : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., Львів, 1-2 травня 2025 р. Львів, 2025 С.59-60.
- Жиляков С.В. Корпоративні цифрові інформаційні системи та їх вплив на конкурентоспроможність підприємства. Економіка і бізнес: нові реалії, технологічні тренди, цифрові інновації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., Львів -Ірпінь, 15 травня 2025 р. Львів, 2025. С.623-627.
- Жиляков С.В. Костишина Т.А. Системний підхід до професійного менеджменту в контексті забезпечення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах невизначеності. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово кредитних та облікових систем : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 16 травня 2025 р., Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2025. С.430-432.
- Жиляков С.В. Удосконалення методологічних підходів до оцінки конкурентоспроможності підприємства через економічний аналіз в умовах VUCA середовища. Перспективи розвитку обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграції : матеріали XIII міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 22 травня 2025 р. Одеса, 2025. С.251-253.
- Жиляков С.В. Роль гудвілу у вартості та конкурентоспроможності підприємства. Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті видатн. вчен., д-ра юрид. наук, проф. Владислава Федоренка, Харків, 15 жовтня 2025 р. Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2025. С.193-196.
- Zhyliakov S. Tax advantages as a factor in ensuring enterprise competitiveness. 20TH International scientific conference of young scientists "The economy of Bulgaria and the European Union: 20 years since the signing of the treaty on the accession of the Republic of Bulgaria to the European Union and membership in the Euro area from 1.01.2026" UNWE, Sofia, 6-7 November 2025. Part 1. P. 750-755.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали; розроблено аналітичні інструменти управління конкурентоспроможністю через оцінку конкурентної позиції на ринку та оптимізацію витрат на персонал з використанням податкових преференцій.

Соціально-економічна спрямованість: запропоновано економічні заходи, що спрямовані на підвищення конкурентоспроможності українських підприємств.

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0112U001077 0112U007768 0124U005227

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костишина Тетяна Адамівна

2. Tetiana Kostyshyna

Кваліфікація: д.е.н., професор, 08.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4776-5150

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/ citations?user=f64S0wUAAAAJ&hl=ru; Scopus Author ID: 57215413439

Повне найменування юридичної особи: Полтавський університет економіки і торгівлі

Код за ЄДРПОУ: 01597997

Місцезнаходження: вул. Івана Банка, Полтава, Полтавський р-н., 36014, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шушпанов Дмитро Георгійович

2. Dmytro H. Shushpanov

Кваліфікація: д. е. н., доц., професор, 08.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 37404013

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01032, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Щербак Валерія Геннадіївна

2. VALERIIA G. SHCHERBAK

Кваліфікація: д.е.н., професор, 08.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гудзь Тетяна Павлівна

2. Tetiana P. Hudz

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2310-5425

Додаткова інформація: ;https://scholar.google.com.ua/citations?user=OM1-wPUAAAAJ&hl=ru&oi=ao

Повне найменування юридичної особи: Полтавський університет економіки і торгівлі

Код за ЄДРПОУ: 01597997

Місцезнаходження: вул. Івана Банка, Полтава, Полтавський р-н., 36014, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яріш Олена Валентинівна

2. Olena V. Yarish

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5693-4852

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський університет економіки і торгівлі

Код за ЄДРПОУ: 01597997

Місцезнаходження: вул. Івана Банка, Полтава, Полтавський р-н., 36014, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Рогоза Микола Єгорович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Рогоза Микола Єгорович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Гудзь Тетяна Павлівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна